

РАМКА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ПО ЕНЕРГИЕН ПРЕХОД КЪМ КСЕЗС

Версия 1.0 от 14.07.22 г.

1. ЦЕЛ:

Изготвяне на пътна карта за климатична неутралност на икономиката:

КЕП ще да разгледа и оцени различните налични сценарии и модели за декарбонизация на икономиката на България и съпътстващите ги сценарии, отчитащи постепенно преустановяване на използването на въглища най-късно до 2038 г., включително ще разгледа сценарии за ускорено постепенно извеждане от употреба на въглищата до 2030 г. в съответствие със сравними съседни държави-членки.

Докладът съдържащ два сценария ще отправи препоръки като част от пътна карта за неутралност по отношение на климата към Правителството и Народното събрание, като основно изискване по етапи (milestones) 113 и 114 от [решението за одобрението \(CID\) на НПВУ от ЕК](#).

2. СРОКОВЕ:

- До **28.07.22 г.** – Представяне и запознаване на заинтересованите страни с различните налични сценарии за декарбонизация от заинтересованите страни;
- До **11.08.22 г.** – Изготвяне на първи работен вариант на доклад на КЕП разглеждащ сценариите за постепенното преустановяване на използването на въглища в периода до 2030 г. и най-късно до 2038 г. от Секретариата на КЕП съвместно с авторите на сценариите за декарбонизация;
- До **25.08.22 г.** – Обратна връзка и допълнение от заинтересованите страни по изготвения проект на доклад на КЕП за КСЕЗС;
- На **08.09.22 г.** – Финално одобрение на доклада за сценариите и отправени препоръки за пътна карта за неутралност по отношение на климата, изготвен от КЕП включващ препоръки към правителството и Народното събрание разглеждащ поэтапното извеждане от употреба на въглищата до 2030 и 2038 г.

3. ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ДОКЛАДА НА КЕП, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ СЪОБРАЗЕНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА СЦЕНАРИИТЕ, С ПРОИЗХОД ИНВЕСТИЦИИТЕ И РЕФОРМИТЕ В НПВУ:

- Емисиите на въглероден диоксид през 2023 г. от всички електроцентрали, работещи на въглища, трябва да намалееят с най-малко 3 499 000 тона в сравнение с нивата от 2019 г. През 2024 г. емисиите от електроцентралите, работещи на въглища, трябва да намалееят с най-малко 5 831 000 тона в сравнение с нивата от 2019 г. Емисиите на въглероден диоксид през 2025 г. от електроцентралите, работещи на въглища, трябва да намалееят с най-малко 8 455 000 тона в сравнение с нивата от 2019 г.
- Общо намаляване на емисиите от въглероден диоксид от всички мощности изгарящи въглища до края на **2025 г. с 40%**, в сравнение с нивата от 2019 г.

- **В началото на 2023 г.** влизане в сила на законодателство, установяващо правила за производството на електроенергия от въглища с горна граница на емисиите от началото на 2026 г. Законът да включва забрана за:

- изграждане и експлоатация на нови инсталации за производство на електроенергия от въглища;
- производство на електроенергия от въглища, която влиза в сила не по-късно от 2038 г., включително задължителен график за постепенно извеждане от употреба.
- В закона трябва да се предвидят и мерки, насочени към справяне със социално-икономическите въздействия в засегнатите общности.
- Подобни мерки се съгласуват със съответния териториален план за справедлив преход в рамките на Фонда за справедлив преход

- Цифрова трансформация на електроенергийната система **позволяваща до края на 2024 г. внедряването на най-малко 2500 MW нов капацитет за производство от възобновяеми източници в сравнение с нивата от 2020 г.** Пак до същия период трябва да се въведат в експлоатация и предоставят на пазара **най-малко 600 MW допълнителен нетен трансграничен преносен капацитет с Румъния и Гърция** в сравнение с нивата от 2020 г., които до средата на 2025 г. да станат на **1200 MW преносен капацитет.**

- **През първото тримесечие на 2026 г.** трябва да се интегрират в електроенергийната система допълнителни 2000 MW за кумулативен нов производствен капацитет от 4500 MW от възобновяеми източници в сравнение с нивата от 2020 г.

- Либерализация на пазара на едро на електроенергия **най-късно до 30 септември 2022 г. И съответно на пазара на дребно на електроенергия най-късно до 31 декември 2025 г.**

- **Стимулиране на производството на електроенергия от възобновяеми източници. До края на 2022 г.** опростяване на процедурите за издаване на разрешения за инвестиции във възобновяеми енергийни източници. Скъсяване на срока за присъединяване към мрежата (както за слънчевите така и за наземните вятърни инсталации) до максимум 6 месеца от датата на пълното подаване на заявлението. Опростяване на процедурата за инсталации за възобновяеми енергийни източници за собствено потребление до 1 MW. Отмяна на задължението за деклариране на акциз за производство на електроенергия за собствени нужди, заедно с изискването за данъчен склад за всички производители на електроенергия. Премахване на пречките пред развитието на потреблението на собствена електроенергия от възобновяеми източници и общностите за енергия от възобновяеми източници.

- **До края на 2023 г.** подробно специално планиране в Черно море и определянето на предпочитани зони, в които вятърните паркове в морето ще бъдат в съответствие със законодателството в областта на околната среда.

- **До края на 2022 г.** изменения в съответните законови или подзаконови актове, които премахват пречките и въвеждат специфична регулаторна и подкрепяща рамка за изграждането, свързването и експлоатацията на съоръжения за съхранение на електроенергия.

- **До средата на 2026 г.** да се разполага с кумулативен капацитет от 1425 MW за производство на електроенергия от възобновяеми източници, разположен съвместно с въведен в експлоатация и присъединен към мрежата най-малко 350 MW капацитет за съхранение на електроенергия в сравнение с нивата от 2022 г.

- Въвеждане в експлоатация на системи за съхранение на електроенергия в обем до **2000 MWh** енергиен капацитет през първо тримесечие на **2024 г.**, в обем до **4000 MWh** през първо тримесечие на **2025 г.**, и в обем на **6000 MWh** през първо тримесечие на **2026 г.**
- До средата на **2026 г.** Въвежда се в експлоатация и се свързват към мрежата **най-малко 3500 MW** допълнителен капацитет за производство от възобновяеми източници (вятърна и слънчева енергия) в сравнение с нивата на инсталирания капацитет (вятърна и слънчева енергия) от 2022 г.
- До средата на **2026 г.** пускане в експлоатация на пилотната геотермална електроцентрала за производство на **10 MW** електроенергия и **30 MW** топлинна енергия от геотермална енергия.
- До края на **2025 г.** въвеждане в експлоатация на електролизьори с мощност **55 MW**, способни да произвеждат най-малко **7800 тона** зелен водород годишно от възобновяеми енергийни източници.
- До края на **2025 г.** въвеждане в експлоатация на съоръжение за производство на биогаз с мощност **9 MW**, способно да генерира поне **7 ktоe** биогаз годишно.
- До края на второ тримесечие на **2026 г.** подкрепа за енергийно обновяване на **най-малко 3,6 милиона m² обща брутна застроена площ на жилищни сгради. Енергийно обновяване на най-малко 1,4 милиона m² нежилищни обществени сгради и обновяване на 866 нежилищни сгради в производството,** водещи до поне **30%** намаляване на тяхната енергийна консумация.
- До септември **2024 г.** да бъдат внедрени **68 превозни средства за обществен транспорт с нулеви емисии** (градски и междуградски) електрически автобуси в 10 общини.
- До края на **2024 г.** трябва да имаме изградени **4000 зарядни станции**, а регистрираните нови или използвани превозни средства с нулеви и ниски емисии (т.е. електрически и водородни, включително хибридни електрически превозни средства с възможност за включване към електрическата мрежа) трябва да са **15 хиляди. До средата на 2026 г. станциите да са 10 000, МПС с нулеви или ниски емисии 30 хиляди.**
- До средата на **2025 г.** Трябва да бъдат въведени зони с ниски емисии в поне три областни града, всеки с население над **100 000 жители** и общо население от най-малко **1,5 милиона души.**

4. ПРОЕКТ НА СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОКЛАД НА КЕП:

1. Въведение
2. Основни допускания за декарбонизация на енергийния сектор в България като основа част от пътната карта за климатична неутралност на икономиката на страната
3. Развитие на инвестиционна рамка в подкрепа на целите за декарбонизацията и демаркация с финансовите инструменти през следващите б+2 години
3. Сценарий 1 за спиране изгарянето на въглища до 2030 г. Икономически, социални, енергийни и екологични ползи и рискове
4. Сценарий 2 за спиране изгарянето на въглищата до 2038 г. Икономически, социални, енергийни и екологични ползи и рискове

5. Препоръки към правителството и Народното събрание към Сценарий 1
6. Препоръки към правителството и Народното събрание към Сценарий 2
7. Изводи и заключения от КЕП към КСЕЗС

5. ТЕХНИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ:

- Членовете на КЕП да изпратят своите сценарии и становища, които да бъдат в рамката за целта на задачата за тримесечния период и които ще бъдат качени на Портала на КСЕЗС към МС;
- Членовете на КЕП ще работят по споделен файл в облачно пространство (Google Drive) за изготвянето на финален общ доклад съдържащ два сценария в режим на проследяване на промените, така че всяка заинтересована страна, да може да проследи коментарите и извършените промени;
- Обемът на доклада на КЕП трябва да е от 25 до 40 страници съдържащ резюме на всеки един от двата сценария, давайки ясни оценки и препоръки за икономическите, енергийните, социалните и екологичните ползи и рискове от декарбонизацията на енергийния сектор, като основен фокус на пътната карта за климатична неутралност отчитащи постепенното преустановяване на използването на въглища, възможно най-рано и възможно най-късно до 2038 г.
-

5. СЪОБРАЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ОТ ЕК от [ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ](#) за 2022 г., КОИТО ДА БЪДАТ ВЗЕТИ ПРЕДВИД:

(23) В отговор на мандата, възложен от държавните и правителствените ръководители на ЕС във Версайската декларация, планът REPowerEU има за цел постепенно да бъде премахната зависимостта на Европейския съюз от вноса на изкопаеми горива от Русия във възможно най-кратък срок. За тази цел в диалог с държавите членки се определят най-подходящите проекти, инвестиции и реформи на национално, регионално и европейско равнище. Целта на тези мерки е да се намали цялостната зависимост от изкопаеми горива и да се замени вносът на изкопаеми горива от Русия.

(24) България е с икономиката с най-висок въглероден интензитет в ЕС, като интензитетът на емисиите на парникови газове е над четири пъти по-висок от средния за ЕС. Понастоящем дялът на изкопаемите горива в енергийния микс на България е 61,5 %, като дялът на ядрената енергия е 24 %, а дялът на възобновяемите енергийни източници — 14,5 % (по-нисък от средния за ЕС дял на възобновяемите енергийни източници от 19 %). Страната е силно зависима от Русия по отношение на природния газ. През 2020 г. 75 % от природния газ е бил внесен от Русия, което е над средното за ЕС равнище от 43,2 %. Неговият дял в енергийния микс обаче е бил едва 13,9 %, което е по-малко от средното равнище за ЕС от 24,4 %.

Промишлеността остава най-големият потребител на газ с дял от 40 %, включително за неенергийни цели, а дялът на енергийния сектор е намалял от 2010 г. насам — от 30 % на 25 % през 2019 г. Централното отопление разчита на природен газ, като маржът за подобрене е малък, тъй като районните отоплителни системи не могат да бъдат заменени от алтернативни източници. Въпреки че в плана за възстановяване и устойчивост

се проучва потенциалът за геотермална енергия за отопление, могат да се предвидят допълнителни инвестиции в подкрепа на инсталирането на широкомащабни термопомпи. **Производството на електроенергия от въглища е изцяло покрито от вътрешното производство на лигнитни въглища, а България внася ограничени количества въглища от Русия за промишлена употреба (0,56 милиона тона, което представлява 85 % от общия внос на въглища).** От друга страна, България разчита на Русия по отношение на суровия нефт (63 % от суровия нефт идва от Русия²⁰, което е значително над средната стойност за ЕС от 26 %) и внася от Русия 22 % от рафинираните нефтопродукти, което е под средната стойност за ЕС от 35 %. Като цяло дялът на нефта в енергийния микс е бил 23,9 % през 2020 г., което е по-малко от средното равнище за ЕС от 32,7 %.

Българският План за възстановяване и устойчивост включва приемането на пътна карта за постигане на неутралност по отношение на климата. Той включва стъпки за завършване на постепенното прекратяване на използването на каменни/лигнитни въглища най-късно до 2038 г. и значителни инвестиции и реформи за ускоряване на внедряването на възобновяеми енергийни източници, като същевременно ще са необходими допълнителни усилия за постигане на целите в областта на климата и енергийния преход.

По отношение на възобновяемите енергийни източници България се ангажира да добави нова мощност от поне 3 500 MW от възобновяеми енергийни източници (вятърна и слънчева енергия) и да създаде технически условия за интегриране на допълнителни 4 500 MW мощности в електроенергийната система до 2026 г. Освен това планът включва реформа за премахване на основните пречки пред разработването на технологии за водород от възобновяеми източници и вериги за създаване на стойност, както и инвестиции в подкрепа на разработването на пилотни проекти за производство на водород от възобновяеми източници и устойчив биогаз. Предвидени са също така мерки за подпомагане на домакинствата да инсталират слънчеви системи за нагряване на вода и слънчеви фотоволтаични системи. В плана също така ще се даде определение за енергийната бедност. Следва да се отбележи, че за постигането на съответствие с целите „Подготвени за цел 55“ в България, ще е необходима още по-голяма амбиция за намаляване на емисиите на парникови газове и увеличаване на енергията от възобновяеми източници и повишаване на енергийната ефективност.

(25) В същото време в българския План за възстановяване и устойчивост се **предвиждат над 1 милиард евро инвестиции в мерки за енергийна ефективност, предназначени за публичния и частния сграден фонд.** Това се подкрепя от реформи за преодоляване на пречките пред инвестициите в енергийна ефективност и за намаляване на административната тежест, свързана със санирането. **Въпреки това България следва да се стреми към по-нататъшно намаляване на потреблението на енергия и зависимостта от изкопаеми горива, за да постигне целите си в съответствие с дългосрочната си стратегия за саниране на сградния фонд.** Националният фонд за декарбонизация, който ще бъде създаден през 2023 г., би могъл да подкрепи тази мярка. Успоредно с това България трябва да осигури енергийни междусистемни връзки с достатъчен капацитет, включително със съседните държави. Чрез завършването на текущите инвестиции България може да се възползва от предимствата на единния пазар, да гарантира сигурност на доставките и да ускори диверсификацията на пътищата за доставка на газ. Препоръчва се новата инфраструктура, свързана с природния газ, да бъде съобразена с бъдещето, когато е възможно, за да се улесни дългосрочната ѝ устойчивост чрез бъдеща промяна на предназначението ѝ за устойчиви горива.

(26) Въпреки че ускоряването на прехода към неутралност по отношение на климата и премахването на изкопаемите горива ще доведе до значителни разходи за реструктуриране в няколко сектора, България може да използва Механизма за справедлив преход в контекста на политиката на сближаване, за да смекчи социално-икономическото въздействие на прехода в най-засегнатите региони. Освен това България може да използва Европейския социален фонд плюс, за да подобри възможностите за заетост и да засили социалното сближаване.

ЕК Препоръчва:

България да намали цялостната зависимост от изкопаеми горива и внос на изкопаеми горива чрез ускоряване на разработването на възобновяеми енергийни източници и да разнообрази източниците и пътищата за доставка на газ чрез увеличаване на взаимните връзки със съседните държави. Да увеличи усилията за намаляване на търсенето на енергия чрез повишаване на енергийната ефективност в промишлеността и в частния и публичния сграден фонд. Да насърчава нови устойчиви решения в централното районно отопление.